

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Jan Górski

SSA Barbara Lewandowska (sprawozdawca)

Protokolant Maryla Czajkowska

w sprawie z wniosku Spółdzielni Mieszkaniowej "P." w Ł.

przy uczestnictwie J. K. i D. M.

o wpis,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 28 marca 2017 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczek postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 21 marca 2016 r., sygn. akt XIII Ga (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ł., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni Spółdzielnia Mieszkaniowa „P.” z siedzibą w Ł. domagała się zarejestrowania jej w Krajowym Rejestrze Sądowym jako podmiotu powstałego po podziale Spółdzielni Mieszkaniowej „O.” w Ł., dokonanym uchwałą jej Walnego Zgromadzenia nr (...)/2014 z dnia 27 czerwca 2014 r. Uczestniczki postępowania J. K. i D. M. wnosily o oddalenie wniosku o rejestrację, kwestionując prawidłowość wpisu do KRS dokonanego przez referendarza sądowego oraz ważność uchwały o podziale, w wyniku której stały się członkami nowopowstałej Spółdzielni

Mieszkaniowej „P.”. Uczestniczki zaskarżyły tę uchwałę do sądu, domagając się stwierdzenia jej nieważności, ewentualnie uchylenia. Postępowanie w tamtej sprawie zostało zawieszone do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie rejestracji Spółdzielni Mieszkaniowej „P.”, toczącej się przed Sądem Rejonowym. Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r. Sąd ten utrzymał w mocy orzeczenie referendarza z dnia 18 grudnia 2014 r. oraz dokonany na jego podstawie wpis i odmówił wpisu w pozostałym zakresie, tj. w części dotyczącej sposobu reprezentacji spółdzielni.

Postanowieniem z dnia 21 marca 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację uczestniczek postępowania od powyższego postanowienia Sądu Rejonowego. Za wątpliwe uznał Sąd drugiej instancji istnienie interesu prawnego uczestniczek w żądaniu uchylenia zaskarżonego postanowienia (*gravamen*), stwierdzając, że o ile w sprawie prowadzonej w postępowaniu nieprocesowym, w tym rejestrowej, uczestniczyć mogą wszystkie osoby, których praw sprawa dotyczy, o tyle apelację od orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej instancji złożyć mogą tylko te, w których interes prawny godzi to orzeczenie. Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka. Uczestniczki postępowania nie wyjaśniły, w jaki sposób postanowienie o wpisaniu wnioskodawczyni do KRS godzi w ich prawa, związane niepodzielnie ze spółdzielczym prawem do lokalu mieszkalnego, które nie doznały żadnych ograniczeń ani w uchwale o podziale spółdzielni, ani w statucie nowopowstałej spółdzielni.

Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutu naruszenia art. 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez zastąpienie przez sąd rejestrowy, z urzędu, nieprawidłowego sposobu reprezentacji Spółdzielni określonego we wniosku o wpis - sposobem reprezentacji zgodnym z art. 48 § 1 prawa spółdzielczego. Referendarz sądowy w punkcie 2 swego orzeczenia z dnia 18 grudnia 2014 r. odmówił wpisu w zakresie, w jakim wskazany przez wnioskodawczynię sposób reprezentacji spółdzielni naruszał wskazany wyżej przepis, a jednocześnie wpisał do KRS, że prawo reprezentacji przysługuje prezesowi zarządu samodzielnie lub dwóm pełnomocnikom oraz zobowiązał spółdzielnię do zmiany statutu w tym zakresie.

Zdaniem Sądu II instancji Sąd Rejonowy nie wykroczył w ten sposób poza żądanie zawarte we wniosku o wpis, bowiem jedynie dookreślił, komu przysługuje prawo do reprezentacji spółdzielni zgodnie z art. 48 § 1 prawa spółdzielczego. Na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1142, dalej: ustawa o KRS) Sąd Rejonowy był zobowiązany do zbadania, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa, a stwierdzając niezgodność, był uprawniony do dokonania wpisu w oparciu o przepisy bezwzględnie obowiązujące, dotyczące reprezentacji spółdzielni oraz do wezwania jej do usunięcia tej niezgodności z treści statutu.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwały również na uwzględnienie zarzuty uczestniczek odnoszące się do naruszenia procedury zwołania Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej „O.” w Ł., na którym podjęta została uchwała nr (...)/2014 o podziale spółdzielni. Według uczestniczek naruszenie to polegało na wyłożeniu materiałów dotyczących Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej „O.”, wyznaczonego na dzień 27 czerwca 2014 r., w szczególności sprawozdań, z naruszeniem wymogów art. 8³ ust. 6 oraz art. 8³ ust. 11 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1222 ze zm. - dalej: u.s.m.), to jest na 17, a nie na 21 dni przed terminem obrad Zgromadzenia, co ograniczyło prawa członków do zgłaszania projektów uchwał i żądań, o których mowa w ust. 10, w terminie 15 dni przed dniem posiedzenia tego organu. W ramach swojej kognicji wynikającej z art. 23 ust. 1 ustawy o KRS sąd rejestrowy zbadał zarzucane przez uczestniczki naruszenia procedury podejmowania wskazanej uchwały i prawidłowo uznał, że skarżące nie wykazały wpływu tych naruszeń na jej treść. Uczestniczki postępowania nie usiłowały nawet dowodzić, że one lub inni członkowie chcieli przygotować jakiegokolwiek projekt uchwały na Walne Zgromadzenie w dniu 27 czerwca 2014 r. i że jedynie brak 4 dni do zachowania czasu wyłożenia dokumentów przez spółdzielnię uniemożliwił im taką inicjatywę. Sąd Okręgowy podniósł nadto, że wątpliwości interpretacyjne co do wykładni przepisu art. 8³ ust. 6 u.s.m., dotyczące terminu wyłożenia dokumentów (sprawozdań i projektów uchwał) przez spółdzielnię przed walnym zgromadzeniem, zostały wyjaśnione dopiero w wyroku Sądu Najwyższego

z dnia 27 maja 2015 r. (II CSK 512/14), podczas gdy zaskarżone postanowienie zapadło w kwietniu 2015 r.

Sąd II instancji nie podzielił zarzutu naruszenia art. 8³ ust. 9 u.s.m. w zakresie zarzucanych przez uczestniczki wad głosowania nad uchwałą o podziale spółdzielni (nr (...)/2014), zwłaszcza co do niewykazania, że uchwała zapadła wymaganą większością głosów. Protokół Walnego Zgromadzenia SM „O.” z dnia 27 czerwca 2014 r. załączony do akt sprawy potwierdza, że wskazana uchwała o podziale spółdzielni podjęta została większością głosów: za jej podjęciem było 120, przeciwko - 60 osób, a w Walnym Zgromadzeniu brało udział 280 członków. Nie ma zatem podstaw do stwierdzenia, że nie spełniono wymogów art. 8³ ust. 9 u.s.m., który stanowi, że uchwałę uważa się za podjętą, jeżeli była poddana pod głosowanie wszystkich części walnego zgromadzenia, a za uchwałą opowiedziała się wymagana w ustawie lub statucie większość ogólnej liczby członków uczestniczących w walnym zgromadzeniu.

W ocenie Sądu Okręgowego niezasadny okazał się też zarzut naruszenia art. 64 w zw. z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 330), bowiem skarżące nie wykazały, by raport i opinia z badania sprawozdania finansowego spółdzielni zostały sporządzone przez osobę nieuprawnioną. Autorką sprawozdania była biegła rewident B. T., wpisana na listę i umieszczona na stronie Krajowej Izby Biegłych Rewidentów, działająca w ramach U. spółki z o.o. Skarżące nie wykazały, by spółka ta nie spełniała przesłanek określonych w art. 47 pkt 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649), a w świetle przepisów tej ustawy niewykonywanie zawodu nie powoduje utraty uprawnień biegłego rewidenta. W tych warunkach, zdaniem Sądu II instancji, ten ostatni zarzut nie miał znaczenia dla istnienia kompetencji wymienionej biegłej rewident do sporządzenia sprawozdania finansowego spółdzielni.

W ocenie Sądu odwoławczego także podniesiona przez uczestniczki kwestia ewentualnej niezgodności treści statutu z obowiązującymi przepisami prawa nie mogła wpłynąć na treść rozstrzygnięcia, a żądanie uchylenia zaskarżonego postanowienia ze względu na te nieprawidłowości nie jest uprawnione.

Statut spółdzielni jest bowiem rodzajem umowy zawartej pomiędzy jej członkami i podlega interpretacji w kontekście art. 58 § 1 i 3 k.c., co powoduje, że nawet w przypadku ewentualnych nieważnych jego postanowień będą miały zastosowanie przepisy prawa spółdzielczego, a spółdzielnię obciąży obowiązek dostosowania statutu do obowiązujących regulacji prawnych.

Zdaniem Sądu Okręgowego za oddaleniem apelacji, nawet w przypadku zasadności powyższych zarzutów, przemawiał także wzgląd na zasady współżycia społecznego. Sąd Okręgowy wyraził pogląd, że żądanie przez uczestniczki uchylenia zaskarżonego postanowienia o wpisie spółdzielni do KRS jest wyrazem nadużycia prawa podmiotowego, niekorzystającego z ochrony na podstawie art. 5 k.c. Naruszenie procedury zwołania Walnego Zgromadzenia Spółdzielni przez niezachowanie 21-dniowego terminu wyłożenia związanych z nim materiałów nie miało wpływu na podjęcie uchwały nr (...)/2014, a także nie godziło w żaden skonkretyzowany interes uczestniczek. Jednocześnie zaś Sąd zważył na daleko idące konsekwencje uchylenia wpisu wnioskodawczynie do KRS w sytuacji, gdy spółdzielnia po wydzieleniu ze SM „O.” zrzesza blisko 3000 członków, od dnia 18 grudnia 2014 r. funkcjonuje w obrocie prawnym, podejmuje działania w interesie i na rzecz swoich członków, dysponuje uzyskanymi w ramach planu podziału składnikami majątkowymi oraz całością praw i zobowiązań przypadłych jej w wyniku dokonanego podziału. W tym kontekście uwzględnienie apelacji dwóch niezadowolonych członków spółdzielni mogłoby spowodować nie tylko niepewność stanu prawnego, ale też wywołać niekorzystne skutki faktyczne i prawne dla wnioskodawczynie, wszystkich członków posiadających w jej zasobach prawa do lokalu oraz dla osób trzecich, z którymi spółdzielnia pozostaje w stosunkach zobowiązaniowych.

Z tych wszystkich względów apelacja uległa oddaleniu.

W skardze kasacyjnej, w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), uczestniczki postępowania zarzuciły naruszenie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym w związku z art. 42 § 2 prawa spółdzielczego, z art. 8³ ust. 6 i 11-12 u.s.m., z art. 109 § 1 pkt 1 i 2 prawa spółdzielczego w zw. z art. 8³ ust. 6 i 11 u.s.m., art. 58 § 1 i 3 k.c., art. 108 ust. 2 pkt 3 prawa spółdzielczego, art. 1 ust. 1 i 6 u.s.m. w zw. z art. 111

prawa spółdzielczego, art. 8³ ust. 9 u.s.m. w zw. z art. 109 § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 108 § 1 pr. spółdz., art. 64 w zw. z art. 65 ust. 1 ustawy o rachunkowości, art. 5 k.c. W części opartej na podstawie naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) skarżące podniosły naruszenie: art. 510 § 1 k.p.c. w zw. z art. 694⁷ k.p.c. w zw. z art. 518 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 694⁷ k.p.c. w zw. z art. 518 k.p.c. w zw. z art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy nie może czynić własnych ustaleń faktycznych ani samodzielnie rekonstruować ich na podstawie wypowiedzi sądu odwoławczego zamieszczonych w treści pisemnego uzasadnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2015 r., V CSK 133/14 - LEX nr 1628959, postanowienie z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 293/12 - OSNC 2013, nr 12, poz. 148). Z tego względu konieczne jest przedstawienie przez sąd II instancji konkretnej bazy faktycznej, na jakiej oparł swoje rozstrzygnięcie, bowiem stanowi ona punkt wyjścia umożliwiający kontrolę w ramach skargi kasacyjnej. Postanowienie Sądu II instancji w przedmiotowej sprawie obarczone jest podstawowym mankamentem, wynikającym z braku ustaleń faktycznych, na jakich opierał się ten Sąd przy rozpoznawaniu apelacji. Pisemne uzasadnienie tego postanowienia ogranicza się bowiem do odniesienia się wobec części zarzutów, stawianych w apelacji uczestniczek postępowania orzeczeniu Sądu I instancji.

W obecnym modelu postępowania odwoławczego sąd II instancji jest sądem merytorycznym, który orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Z tego względu uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinno (na zasadzie wynikającej z art. 391 § 1 k.p.c.) spełniać wymogi określone w art. 328 § 2 k.p.c., do których należy ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia z przytoczeniem przepisów prawa. Przepis powyższy znajduje również odpowiednie zastosowanie

do rozstrzygnięć merytorycznych wydawanych w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Oczywiście ograniczenia w prowadzeniu postępowania dowodowego, wynikające z prowadzenia postępowania rejestrowego z reguły na posiedzeniu niejawnym (z zastrzeżeniem jednak możliwości, wynikających z art. 514 § 1 zdanie drugie i trzecie k.p.c. czy z art. 515 k.p.c. *in fine*), w żadnym razie nie zwalniają sądu od dokonania precyzyjnych ustaleń faktycznych w oparciu o całość dostępnego w sprawie materiału dowodowego.

Ustalenia sądu I instancji nie są przy tym wiążące dla sądu II instancji, przez co na sądzie tym spoczywa bezwzględny obowiązek dokonania ustaleń faktycznych, który w sposób minimalny spełnia choćby przytoczenie i zaakceptowanie ustaleń poczynionych przez sąd I instancji ze wskazaniem ich jako podstawy faktycznej swego własnego rozstrzygnięcia (v. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 - OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1997 r., III CKN 80/97 - OSNC 1997, nr 12, poz. 206, z dnia 23 stycznia 1998 r., I PKN 501/97 - OSNAPiUS 1999, nr 1, poz. 5, postanowienie z dnia 7 września 2016 r., IV CSK 702/15 - LEX nr 2109483).

Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć na podstawie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może być zarzucane w skardze kasacyjnej tylko wyjątkowo, gdy wady uzasadnienia uniemożliwiają dokonanie kontroli kasacyjnej z uwagi na jego sporządzenie w sposób nie pozwalający na zorientowanie się w przyczynach natury faktycznej i prawnej, które legły u podstaw rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2016 r., I CSK 278/15 - LEX nr 2021936). Do naruszenia takiego niewątpliwie dochodzi, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawiera ustaleń faktycznych odnoszących się do przesłanek zastosowanych przez sąd odwoławczy norm prawa materialnego, bowiem stan taki uniemożliwia ocenę prawidłowości wykładni i zastosowania przez sąd II instancji przepisów prawa materialnego. Brak ustaleń faktycznych w konsekwencji uzasadnia zarzuty sformułowane przez skarżące w ramach obu podstaw kasacyjnych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2015 r., V CSK

133/14 - LEX nr 16289590, z dnia 27 kwietnia 2016 r., II CSK 556/15 - LEX nr 2041115, postanowienie z dnia 7 września 2016 r., IV CSK 702/15 - LEX nr 2109483). W tym kontekście zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. jest uzasadniony.

Za błędną przy tym należy uznać ocenę Sądu Okręgowego co do nieistnienia po stronie uczestniczek niniejszego postępowania interesu prawnego w poszukiwaniu ochrony prawnej w drodze wniesienia środka zaskarżenia wobec niewykazania przez nie, by poprzez zaskarżony wpis do rejestru (KRS) uszczerbku doznały jakiegokolwiek ich uprawnienia wynikające ze stosunku członkostwa w spółdzielni czy powiązanych z nim praw do lokali mieszkalnych. W piśmiennictwie wskazuje się na dwojaki aspekt interesu prawnego, usprawiedliwiającego zaskarżenie orzeczenia sądowego - formalny i materialny. Interes formalny występuje w sytuacji wydania orzeczenia o treści różniącej się na niekorzyść strony od treści zgłoszonego przez nią żądania. Interes materialny natomiast wyraża się potrzebą przeciwstawienia się przez stronę naruszeniu jej konkretnego interesu poprzez wydane orzeczenie, a źródłem interesu prawnego jest tu pokrzywdzenie (*gravaminis*). Pokrzywdzenie jest przesłanką istnienia interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia, a tak rozumiany interes prawny stanowi zasadnicze kryterium dopuszczalności wniesienia środka zaskarżenia w danej sprawie. Co do zasady pokrzywdzenie jako warunek dopuszczalności takiego środka odnosi się do każdego postępowania cywilnego, zarówno procesowego, jak i nieprocesowego, zatem również postępowania rejestrowego. W każdym przypadku konieczna jest ocena, czy podmiot zainteresowany wynikiem sprawy w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. - jako uczestnik postępowania - wykaże przesłankę pokrzywdzenia interesu prawnego i konieczność uzyskania jego ochrony prawnej. Zasada *gravaminis* w postępowaniu nieprocesowym doznaje z jednej strony pewnych ograniczeń ze względu na rządzącą tym postępowaniem zasadę oficjalności oraz z reguły niepodzielny charakter postanowień rozstrzygających istotę sprawy, z drugiej strony jednak należy jej przypisać własną specyfikę z uwagi na występujący w tym postępowaniu element interesu publicznego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ugruntowany należy uznać pogląd, że pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką

dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (v. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r. - zasada prawna, III CZP 88/13 - OSNC 2014, nr 11, poz. 108).

Poszukiwanie i ocena interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia wymaga nie tylko konfrontacji treści żądania strony skarżącej z treścią rozstrzygnięcia, ale także szerszego uwzględnienia przedmiotu danej sprawy, rodzaju praw, jakich ona dotyczy i ich znaczenia dla sfery prawnej skarżącego, a ponadto ustalenia, czy kwestionowane orzeczenie odnosi się w jakimś stopniu do sfery publicznej. Ten ostatni aspekt czynnika gravamen należy uznać za szczególnie istotny w przypadku zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, wydanego przez sąd w postępowaniu rejestrowym, zdefiniowanym w art. 694¹ k.p.c. W przypadku zaskarżenia orzeczenia, którego przedmiotem jest wpis do KRS, interes prawny uczestniczek postępowania musi być rozpatrywany szerzej aniżeli tylko w kontekście ich indywidualnego interesu majątkowego lub niemajątkowego. W sprawie chodzi bowiem o wpis do rejestru mającego charakter publiczny, a przy tym przedmiot spornego wpisu dotyczy bytu nowej osoby prawnej - spółdzielni mieszkaniowej.

W rozpoznawanej sprawie interes prawny skarżących w zaskarżeniu orzeczenia sądu rejestrowego wynika z kilku aspektów. W pierwszym rzędzie jest on konsekwencją dopuszczenia obu uczestniczek do udziału w sprawie w takim charakterze. Już sam ten akt, w świetle art. 510 § 1 k.p.c., uzasadnia stwierdzenie, że wynik niniejszego postępowania dotyczy ich praw. Skoro przyznano uczestniczkom legitymację do udziału w fazie postępowania przed Sądem I instancji, to nie sposób przyjąć braku ich uprawnienia do zainicjowania fazy drugoinstancyjnej tego samego postępowania, która stanowi jego kontynuację. Także porównanie wniosków procesowych obu uczestniczek do treści zaskarżonego rozstrzygnięcia nie pozostawia wątpliwości co do tego, że ich żądania nie zostały w żadnym zakresie uwzględnione przez Sąd I i II instancji. Istotne znaczenie dla oceny interesu prawnego, wyrażanego przez skarżące żądaniem poddania rzetelnej kontroli instancyjnej postanowienia w przedmiocie wpisu spółdzielni mieszkaniowej do KRS, ma ponadto okoliczność, że na skutek przeprowadzonego podziału spółdzielni, którego konsekwencją jest m.in. sporny wpis, skarżące uzyskały

członkostwo w nowopowstałej spółdzielni, wraz z ogółem wynikających z tego faktu, a ukształtowanym nowym statutem zasad funkcjonowania tego podmiotu, w tym praw korporacyjnych oraz związanych z członkostwem praw i obowiązków majątkowych.

Spółdzielnia mieszkaniowa jest podmiotem o tyle szczególnym, że jej istnienie jako podmiotu prawnego pozostaje w ścisłym związku z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych członków spółdzielni oraz ich rodzin (art. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych - tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222 ze zm. - dalej - u.s.m.). Spółdzielnia mieszkaniowa zarządza własnymi zasobami mieszkaniowymi, a także mieniem członków i innych osób niebędących członkami, nabytym na podstawie ustawy. W celu realizacji swoich celów może wykazywać różne rodzaje aktywności, w tym - prowadzić działalność gospodarczą inną niż wymienione w art. 1 u.s.m. (v. art. 1 ust. 6 u.s.m.). Jest zatem uczestnikiem obrotu gospodarczego, nabywa prawa i zaciąga zobowiązania, a każda z tych sfer działalności spółdzielni może potencjalnie oddziaływać na sferę praw majątkowych i niemajątkowych skarżących. Mają one zatem interes prawny wyrażający się również w tym, aby podmiot, w ramach którego mają być realizowane ich prawa podmiotowe związane z przynależnością do spółdzielni mieszkaniowej, działał jako powołany prawidłowo i zarejestrowany zgodnie z obowiązującym prawem, a jego udział w obrocie prawnym nosił znamiona pewności. Z tych względów uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 510 § 1 k.p.c. w zw. z art. 518 k.p.c.

W warunkach sprawy nie można natomiast stwierdzić naruszenia art. 694⁷ k.p.c., normującego sposób rozstrzygnięcia sądu II instancji w razie uwzględnienia środka odwoławczego w postępowaniu rejestrowym, dotyczącego wpisu do KRS. Przepis ten nakazuje w takiej sytuacji sądowi II instancji uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi rejestrowemu. Jak wyżej wskazano, w rozpoznawanej sprawie brak jest podstawy do oceny trafności tego zarzutu, bowiem z uwagi na brak ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego nie sposób stwierdzić, czy miał on powinność zastosowania powyższego przepisu.

Zasadnie skarga kasacyjna zarzuca nadto naruszenie przez Sąd II instancji przepisu art. 5 k.c. Przepis ten, jako zamieszczony w ustawie regulującej stosunki

cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi (art. 1 k.c.), może mieć co do zasady zastosowanie w odniesieniu do oceny wykonywania prawa podmiotowego. Ocena taka może dotyczyć jedynie sposobu wykorzystywania przez dany podmiot przysługujących mu uprawnień materialnoprawnych, a nie prawnoprocesowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2000 r., II CKN 483/00 - LEX nr 52550). Z tego względu błędne jest zapatrywanie Sądu Okręgowego, że żądanie przez skarżące uchylenia kwestionowanego postanowienia należy traktować w kategoriach nadużycia prawa podmiotowego. Powyższy wniosek apelacji wyraża bowiem realizację przez uczestniczki ich uprawnień prawnoprocesowych w ramach prowadzonego postępowania sądowego i oznacza jedynie propozycję sposobu rozstrzygnięcia kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia, niewiążącą dla sądu, lecz obligującą sąd do rozpoznania sprawy i jej merytorycznego rozstrzygnięcia.

Należy ponadto mieć na względzie charakter postępowania rejestrowanego, uregulowanego w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 687 ze zm. - dalej - ustawa o KRS), a także cechy Rejestrowi temu przypisane w powołanej ustawie, takie jak jego jawność i wiarygodność zawartych w nim danych, wreszcie funkcje i zadania Rejestru w sferze publicznej, przede wszystkim jako źródła ważnych informacji w obrocie prawnym, służących przejrzystości i pewności obrotu gospodarczego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 122/09 - OSNC 2010, nr 7-8, poz. 107). Z uwagi na powyższe funkcje oraz publicznoprawny charakter samego Rejestru, możliwość stosowania w postępowaniu rejestrowym art. 5 k.c. uznać należy za wyłączoną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd o szerokim zakresie kognicji sądu rejestrowego (v. powołana powyżej uchwała z dnia 20 stycznia 2010 r., a także postanowienia z dnia 12 kwietnia 1990 r., III CRN 93/90 - LEX nr 508869, z dnia 17 września 2008 r., III CSK 56/08 - LEX nr 560578, z dnia 2 października 2008 r., II CSK 186/08 - LEX nr 470013, uchwała z dnia 12 stycznia 2008 r., III CZP 44/00 - OSNC 2001, nr 5, poz. 69). Wykładnia art. 23 ust. 1 ustawy o KRS przemawia za stwierdzeniem, że sąd rejestrowy na podstawie tego przepisu jest uprawniony do badania przedłożonych mu dokumentów mających stanowić

podstawę wpisu nie tylko pod względem tego, czy zawierają one dane przewidziane prawem oraz czy dane te są zgodne z dokumentami, z których wynikają, ale też ma powinność stwierdzenia w toku postępowania w sprawie wniosku o wpis do KRS, czy dokumenty te powstały w okolicznościach zgodnych z prawem. W ten sposób sąd rejestrowy spełnia obowiązek czuwania nad tym, aby w Rejestrze umieszczane były dane prawdziwe, a Rejestr mógł realizować przypisane mu zadania.

Na Sądzie II instancji w przedmiotowej sprawie, jako sędzie merytorycznie rozpoznającym sprawę, ciąży zatem powinność dokonania wszystkich istotnych ustaleń w tym zakresie, choćby przez wyraźne inkorporowanie ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd I instancji, nie wyłączając kwestii prawidłowości podjęcia uchwały o podziale spółdzielni, w tym - badania wpływu naruszenia procedury prowadzącej do podjęcia takiej uchwały. Należy mieć na względzie, że ocena w tym zakresie, niezbędna do prawidłowego rozstrzygnięcia wniosku o wpis do KRS, winna obejmować wszystkie etapy procedury podziałowej, a zatem nie tylko uchwałę o podziale, ale również dalsze czynności, związane z organizacją zebrania członków przechodzących do nowej spółdzielni (art. 109 § 1 prawa spółdzielczego) oraz uchwaleniem jej statutu i prawidłowością jego postanowień w świetle przepisów prawa. Uczestniczki postępowania zgłosiły w tym zakresie szereg zarzutów, rozwiniętych w postępowaniu apelacyjnym. Jak wyżej wskazano, Sąd odwoławczy odniósł się do części z nich, nie przedstawiając jednakże ustaleń faktycznych, w oparciu o które odpierał zarzuty skarżących. Część z tych zarzutów została przy tym pominięta zarówno w sferze ustaleń faktycznych, jak i ich oceny prawnej, co dotyczyło takich kwestii, jak prawidłowość podjęcia uchwały o podziale spółdzielni w kontekście sposobu zatwierdzenia planu podziału składników majątku, procedura związana z przeprowadzeniem zebrania członków przechodzących do nowopowstałej spółdzielni „P.”, treść statutu wnioskodawczyni w części określającej przedmiot jej działalności.

Prawidłowe rozpoznanie sprawy będzie zatem wymagało przedstawienia kompleksowych ustaleń faktycznych, uwzględniających treść poszczególnych zarzutów formułowanych przez uczestniczki postępowania, a następnie dokonanie ich oceny prawnej. Zauważyć przy tym należy, że wynikające z treści art. 23 ust. 1

ustawy o KRS uprawnienie sądu rejestrowego do oceny zgodności z prawem skutków uchwały o podziale może prowadzić do celowości uwzględnienia rozstrzygnięcia procesu zainicjowanego przez uczestniczki postępowania, którego przedmiotem jest stwierdzenie nieważności tej uchwały. Z uwagi na zawiśnięcie sporu w tej kwestii racjonalne może okazać się jego uprzednie rozstrzygnięcie, przed rozpoznaniem wniosku o wpis do KRS. Rozważenie przez Sąd *meriti* takiej kolejności procedowania wynika z ograniczonych możliwości dowodowych w postępowaniu rejestrowym, ale też z celowości wyeliminowania w nim istotnych okoliczności spornych dla stron, a mających wpływ na treść rozstrzygnięcia jako decydujące o ocenie prawdziwości danych objętych wpisem.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

jw

r.g.